

Marttajärjestön eduskuntavaalitavoitteet 2019

1. Kolmannen sektorin rooli ja aseman turvaaminen

Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan merkitys kasvaa jatkuvasti. Kansalaisjärjestöillä on merkittävä rooli syrjäytymisen ehkäisyssä ja osallisuuden vahvistajana sekä hyvinvoinnin rakentajana ja ylläpitäjänä. Neuvontajärjestöt opettavat ja tukevat ihmisten arjen taitojen oppimista ja arjen haasteista selviytymistä. Järjestöillä on merkittävä rooli kaikki mukana pitävän yhteiskunnan edistämisessä.

Kansalaisjärjestöjen vapaaehtoistyö on kansantaloudellisesti tuottavaa toimintaa ja esimerkiksi vapaaehtoistyön arvo on kuusinkertainen siihen sijoitettuun summaan verrattuna. Järjestöissä on yhteensä noin 15 miljoonaa henkilöjäsentä eli kolminkertaisesti Suomen väestömäärään verrattuna. Kolmannes suomalaista tekee kuukausittain vapaaehtoistyötä ja vuosittain vapaaehtoistyötä tehdään yhteensä 167 890 henkilötyövuotta. Minimipalkalla laskettuna vapaaehtoistoiminnan arvo on 2,95 MRD euroa vuodessa.

Vapaaehtoistoiminnan vaikuttavuuteen investointi on samalla investointi kansantalouden tuottavuuteen. Vapaaehtoistoiminnan merkitys on lisäksi paljon suurempaa kuin kansantaloudellinen arvo. Osallisuus ja yhteisöllisyys tuottavat iloa ja hyvinvointia sekä tekijöille että kohteille. Tästä syystä kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan edellytyksiä tulee vahvistaa.

Toimiva rahoitus luo kansalaisjärjestöille taloudelliset mahdollisuudet toimia yhteiseksi hyväksi. Projektien rahoittamisesta tulee siirtyä pitkäkestoiseen rahoitukseen. Projektirahoituksen painottuminen lisää kohtuuttomasti kansalaisjärjestöjen hallinnollista taakkaa ja tekee toiminnasta lyhytjänteistä. Järjestöjen tulee olla mukana päättämässä rahapelituottojen jakamisesta. Arpajaisvero tulee pitää nykyisellä tasolla. Veikkausvoittovaroja myöntävien tahojen (STM, OKM ja MMM) avustuskäytäntöjä tulee yhtenäistää, kuitenkin siten, että järjestöjen byrokratia ei lisääny.

Hallituksen tulee lainsäädännöllä velvoittaa kunnat ja maakunnat laajentamaan verovaroin kustannettujen tilojen käyttöä ja avata ne maksutta tai pientä omavastuuosuutta vastaan voittoa tavoittelemattomille yleishyödyllisille järjestöille tukemaan kansalaisten aktiivisuutta ja järjestöjen toimintaa tasa-arvoisesti eri puolella Suomea

Kansalaisjärjestöjen jäsenmaksujen tulee olla verovähennyskelpoisia.

2. Kestävä arki

Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi kuluttajia kannustetaan puolittamaan hiilijalanjälkensä vuoteen 2030 mennessä. Kuluttamisen suurimmat päästöt syntyvät asumisesta, ruoasta ja liikkumisesta. Koko energiajärjestelmän päästöjen vähentyessä myös kuluttajan hiilijalanjälki pienentyy merkittävästi. Asumisen ja liikkumisen päästöt vähenevät, mikä tarkoittaa, että ruokailun osuus kulutuksen kasvihuonekaasupäästöistä tulee kasvamaan.

Hallituksen on lisättävä konkreettisia toimia päästövähennysvelvoitteen saavuttamiseksi niin, että Suomen tavoitteet tuplaantuvat vuoteen 2030 mennessä. Hallituksen tulee myös velvoittaa muita Euroopan maita noudattamaan sitoumusta.

Suomen kasvihuonekaasujen päästövähennysvelvoite vuodelle 2030 on 39 % verrattuna vuoden 2005 tasoon eli 20,6 Mt CO₂ -ekv. Pitkän aikavälin tavoitteen mukaan päästöjä tulee vähentää vähintään 80 % vuoteen 2050 mennessä vuoden 1990 tasosta. Kansallisen perusskenaarion (TEM 2016/9) perusteella nykytoimet eivät riitä, vaan alijäämä on vuonna 2030 kohdalla noin 6 Mt CO₂ -ekv. Päästövähennystarve kasvaa jakson loppua kohden, joten emme voi odottaa, vaan päätökset ja toimet tavoitteen saavuttamiseksi on tehtävä nyt.

Liikenteen päästöjä on vähennettävä. Julkisen liikenteen tulee olla tasa-arvoinen työssäkäynnin sekä harrastamisen mahdollistava verovaroin tuettava peruspalvelu. Kattava hyvin palveleva ja edullinen julkinen liikenne ympäristöystävällinen raideliikenne mukaan lukien on turvattava valtakunnallisesti yksityisautoilun hillitsemiseksi osana kestävää energiapolitiikkaa. Hallituksen tulee säätää Ely-keskuksille, maakunnille ja kunnille julkisen liikenteen palveluiden saatavuusvelvoite.

Jakeluliikenne, joka toimii dieselillä tai bensiinillä pitää kieltää kaupungeissa vuoteen 2025 mennessä. Dieselillä tai bensalla toimivat polttomoottori tulee kieltää kaupungeissa vuoteen 2030 mennessä. Sähkö- ja biokaasuverkostoa tulee laajentaa. Hallituksen tulee varata rahaa ratojen kunnostamiseen ja poikkiliikenteeseen.

Kuluttajia kannustetaan puolittamaan hiilijalanjälkensä vuoteen 2030 mennessä. Kuluttajille suunnattujen neuvontapalvelujen rooli kasvaa edelleen, mikä edellyttää neuvontajärjestöjen resurssien turvaamista.

Muovijätettä pitää vähentää ja sen kierrätystä on tehostettava. Muovijäte on maailmanlaajuisesti kasvava ongelma. Teollisuutta, kauppaa ja kuluttajia tulee kannustaa vähentämään muovijätettä. Muovipakkausten verotusta pitää kehittää. Hallituksen tulee tukea korvaavien materiaalien kehittämistä puupohjaisemmaksi ohjaamalla rahoitusta tutkimukseen ja kehittämiseen. Muovipakkausten kierrätystä tulee helpottaa ja tehostaa.

3. Ruoka

Ruoka kuormittaa ympäristöä kolmanneksi eniten asumisen ja liikenteen jälkeen. Koska asumisen ja liikkumisen päästöt vähenevät mm. energiajärjestelmän muuttuessa vähähiiliseksi, tulee ruoan suhteellinen osuus kulutuksen kasvihuonekaasupäästöistä kasvamaan. Ruoantuotannon aiheuttamaa ympäristökuormitusta voidaan vähentää valitsemalla viisaasti: Lisätään kasvisten käyttöä, pienennetään lihan kulutusta ja minimoidaan ruokahävikki. Vastuullisilla valinnoilla tehdään hyvää sekä ihmisille että ympäristölle. Suomalaisten tulee saada nauttia Marttojen ruokateesien mukaisesti maistuvaa, terveellistä, turvallista, eettistä, ympäristöystävällistä, lähellä tuotettua, edullista ruokaa nyt ja tulevaisuudessa.

Julkisten hankintojen on oltava vastuullisia ja kestäviä sekä ympäristön että terveyden kannalta. Lähi-ruoka ja paikalliset hankinnat kasvattavat alueiden hyvinvointia, hyöty jää alueille eikä valu kansainvälisille elintarvikeketjuille. Ruokahankinnat ovat jäljitettäviä ja elintarvike- ja ravitsemuslaatu todennettavissa. Uusi hankintalaki (1397/2016) mahdollistaa entistäkin selkeämmin sosiaalisten (eli työ-, ihmis- ja lasten oikeuksiin liittyvät) ja ympäristövaikutusten huomioonottamisen hankintaprosessin eri vaiheissa. Hankintaa suunniteltaessa voidaan kartoittaa tuotteeseen liittyvät vastuullisuusriskit (65 §). Tämän jälkeen voidaan asettaa sosiaalisia ja ekologisia kriteerejä tai ehtoja tarjoajien soveltuvuuden arvioinnissa (80-83 §), tuotteen tai palvelun ominaisuuksien määrittelyssä (72 §), tarjousten vertailuperusteissa (93 §) ja hankintasopimuksessa (98 §). Hankintalaki mahdollistaa entistä vahvemmin myös sertifiointin käyttämisen yhtenä hankintakriteerinä (mm. Hyvää Suomesta, Reilu kauppa, Joutsen-merkki, Luomumerkki).

Hallitukseen tulee nimetä ruokaministeri. Suomella on mahdollisuudet olla maailman johtava ruokamaa terveellisen, turvallisen ja ekologisen ruoan tuotannossa. Hallituksella tulee olla laaja, kestävä kehityksen mukainen yhtenäinen ja tehokas ruokapolitiikka. Nykyinen osittain hajanainen ja toisistaan irrallinen elintarvikealan hallinto pitää selkeyttää. On välttämätöntä yhtenäistää ja parantaa ruokapolitiikan koordinoitua ja toteuttaa sitä eri politiikkasektoreiden ja toimijoiden yhteistyönä.

Suomalaisten kasvisten kulutus on edelleen kaukana suosituksista. Hallituksen tulee edistää kasvisten, marjojen ja hedelmien kulutusta sekä kotimaista ruuantuotantoa. Hallitus voi tukea tätä eri toimenpiteiden avulla. Yksi tapa tukea terveellisiä ruokavalintoja on kasvisten, marjojen ja hedelmien hinnan alentaminen laskemalla kasvisten ALV:ta. Hallituksen tulee myös tukea terveelliseen ravitsemukseen tähtääviä toimia mm. riittävällä neuvonnan ja terveyden edistämistyön resursseilla sekä lisäämällä julkisen ruokailun määrärahoja. Toimenpiteiden tavoitteena on saada kansalaiset syömään paremmin ja elintarviketeollisuus kehittämään kasvispainotteisempaa ja terveellisempää ruokaa.

4. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Naisten osuutta kaikessa päätöksenteossa on lisättävä. Keskeisiä valtion ja EU-virkoja sekä valtion yritysten johtajapaikkoja täytettäessä tulee noudattaa tasa-arvolain periaatteita. Komissaarin virkaan tulee esittää naista ja miestä. Tasa-arvolain periaatteita tulee noudattaa myös valtioneuvoston kokoonpanossa. Hallituksessa tulee olla yhtä monta naista ja miestä ministereinä ja naisia tulee valita yhtä paljon eri ministeriöiden ja keskeisten valiokuntien johtoon, niin että tyypillisesti nais- ja miesvaltaisilla tahoilla on sekä naisia että miehiä.

Hallituksen päätösten sukupuolivaikutusten arviointien tulokset pitää huomioida päätöksenteossa ja toteutuksessa. Valtion budjetoinnin tulee olla sukupuolitietoista. Valtion varojen jaossa on huomioitava vaikutus tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen ja budjetoinnilla on osoitettava konkreettisia tekoja edistää tavoitteita ja diskriminaatiota.

Perheiden monimuotoisuus on otettava hallituksen kaiken perhepoliittisen toiminnan lähtökohdaksi. Perhe on kulttuurisesti ja historiallisesti muuttuva yksikkö toisistaan huolta pitäviä ihmisiä. Suomalaisen politiikan tulee tukea erilaisia perheitä mukaan lukien eri sukupuoliset suuntautumiset, sukupuolet, adoptio- ja monikkoperheet, sosiaalinen vanhemmuus, ikääntyviä vanhempiaan hoitavat aikuiset lapset ja yhteisöllisen asumisen muodot. Perheen määrittely vaikuttaa ihmisten arkeen, mm. perusturvaan, oikeuteen tavata sosiaalista

vanhempaa tai isovanhempia eron jälkeen sekä oikeuteen perhevapaisiin. Oleellista on perheen oma halu määrittellä itsensä perheeksi.

Hallituksen tulee päätöksissään kiinnittää huomiota iäkkäiden yksinasuvien naisten tilanteeseen. Eläkkeellä olevat, yksin asuvat naiset ovat yksi syrjäytyneiden ryhmä. Ero naisten ja miesten eläkkeissä ja siten hyvinvoinnin mahdollistavassa toimeentulossa on suuri. Lähes 40 prosentilla eläkeläisistä eläke jää alle 1 250 euroon kuukaudessa, heistä kaksi kolmasosaa on naisia. Uudellamaalla naisen eläke on vain 55 % miehen eläkkeestä.